

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 58

van **MAAIKE DE VREESE**

datum: 9 november 2023

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Versterking handelskernen - De Profploeg

Gemiddeld één op de tien winkelpanden in Vlaanderen staat leeg. Eén op de vijf winkels is de laatste tien jaar verdwenen. De leegstand in de handelskernen zet de leefbaarheid onder druk. Om die leegstand een halt toe te roepen en de gemeentekernen te versterken, werd in het Vlaams Parlement een resolutie voor een kernversterkend handelsbeleid in Vlaanderen goedgekeurd (*Parl.St. VI.Parl. 2020-2021, nr. 704/3*).

Een van de punten in de resolutie was de uitbouw van een multifunctionele en diverse Profploeg om de lokale besturen bij te staan. Elke gemeente heeft immers een eigen verhaal en een specifieke dynamiek voor het aanpakken van de problematiek van leegstand en het aantrekken van bedrijvigheid in de kernen. De Profploeg heeft de afgelopen twee jaar 93 gemeenten bijgestaan voor het ontwikkelen en uitbouwen van bedrijvige kernen. De bedoeling is om via kernwijzers de kennis en ervaringen te bundelen en ter beschikking te stellen.

1. Hoeveel gemeenten tekenden in voor financiële ondersteuning voor de aankoop van leegstaande panden? Welke gemeenten?
2. Graag ontvang ik een overzicht van alle gemeenten die hebben ingetekend voor de Profploeg en het ondersteuningsbedrag per gemeente. Welke projecten zijn al afgerond en welke zijn nog lopende?
3. Wat zijn de resultaten bij de gemeenten waar het project van de Profploeg werd afgerond? Welke lessen neemt de minister daarbij mee? Op welke manier zullen de goede praktijken, de ervaringen en de kernwijzers worden gebruikt om de andere gemeenten te ondersteunen?
4. Heeft de Profploeg ook gefocust op het in kaart brengen van regelgevende drempels? Werden aanbevelingen gericht naar de overheid rond het aanpassen van regelgeving?
5. Graag ontvang ik een overzicht van de leegstandscijfers (handelspanden) in de gemeenten en dat voor de afgelopen vijf jaar.
6. Graag ontvang ik een overzicht van het aantal baanwinkels dat de afgelopen vijf jaar is verdwenen en/of bijgekomen. Graag de cijfers voor Vlaanderen en per gemeente.
7. Wat is het effect op het terrein van het project van de Profploeg en andere initiatieven? Zijn de kernen levendiger geworden?
8. Kernversterking is een werk van lange adem.
Op welke manier zal er een vervolg komen? Worden er nieuwe oproepen voor de Profploeg gelanceerd?

ANTWOORD

op vraag nr. 58 van 9 november 2023

van **MAAIKE DE VREESE**

1. Binnen de eerste oproep voor de aankoop van handelspanden van deze legislatuur (2021-2022) werden 28 projecten gesubsidieerd voor de aankoop en/of de transformatie van leegstaande panden in de kernen. In 2023 kwamen er daar met een volgende oproep nog 20 bij. In totaal zijn er daarmee 48 gemeenten die deze subsidie ontvingen van de 61 gemeenten die een aanvraag indienden. Als bijlage 1 bij dit antwoord kan je een overzicht van de deelnemende steden en gemeenten terugvinden. Zoals je kan zien konden er 13 projecten van de eerste oproep niet gesubsidieerd worden met het toenmalig budget, deze projecten werden terug meegenomen ter beoordeling bij de oproep van 2023.
2. In totaal deden 93 gemeenten beroep op de ondersteuning van de Profploeg. 92 trajecten zijn inmiddels afgerond of zijn nog lopende. 1 Gemeente haakte af tijdens het traject vanwege een tekort aan personeel om het traject voldoende te kunnen opvolgen. Als bijlage 2 bezorg ik u een overzicht van alle gemeenten die zich inschreven voor ondersteuning door de Profploeg. Er zijn momenteel nog 12 trajecten lopende, alle andere trajecten zijn afgerond. De gemeenten die nog aan de slag zijn, zijn de volgende: Asse, Arendonk, Scherpenheuvel-Zichem, Bilzen, Schoten, Meulebeke, Vilvoorde, Dendermonde, Nijlen, Poperinge, Wemmel en Zandhoven. Voor de Profploeg werd er voor elke deelnemende gemeente een bepaald bedrag voorzien afhankelijk van het type traject. Er waren twee types trajecten, de 'algemene trajecten' waarbij eerst nog samen met de gemeente moest uitgezocht worden welke ondersteuning van de Profploeg het meeste meerwaarde zou opleveren en de 'specifieke trajecten'. Bij de specifieke trajecten hadden de gemeenten bij de aanvraag zelf al een duidelijke vraag voor de Profploeg. Voor de algemene trajecten werd er een budget van 20.871 euro voorzien, voor de specifieke een budget van 16.696,8 euro. Dit is inclusief twee dagen die we extra voorzien hebben per gemeenten voor verdieping en nazorg.
3. De bedoeling van de Profploeg was om alle deelnemende gemeente een stap voorwaarts te laten zetten in hun beleid bedrijvige kernen. De trajecten van de Profploeg zijn daarbij gericht geweest op vijf sleutelthema's: bekendheid, beleving en bedrijvigheid, beeldkwaliteit, bereikbaarheid en betrokkenheid en beleid. Aangezien het om individuele trajecten op maat gaat, zijn de resultaten ook specifiek per gemeente. Wat ik over het algemeen kan zeggen over de resultaten van de Profploeg is dat er in veel gemeenten interdisciplinair gewerkt is binnen het traject. Dit was een doelstelling van VLAIO en de inzet van de Profploeg heeft daar in veel gemeenten aan bijgedragen. In veel steden en gemeenten heeft de begeleiding door een externe partij geholpen om focus te bepalen en richting te geven aan het beleid van de komende jaren. Door een onafhankelijke partij in te brengen zijn vaak stellingen verlaten en nieuwe inzichten ontstaan. De Profploeg heeft ook de focus gelegd op het effectief uitvoeren van beleid: 'van idee tot realisatie en van nood naar oplossing' was daarbij het motto. Er is vorig jaar in november/december een tussentijdse evaluatie gebeurd. Hierin werden verbeterpunten aangebracht voor de trajecten die nog liepen, het ging dan onder andere over een snellere opvolging na de start van het traject en meer fysieke bijeenkomsten. De Profploeg heeft deze punten meegenomen in zijn verdere werking. Bij de tussentijdse evaluatie zagen we dat zo goed als alle steden en gemeenten die deelnamen zich opnieuw zouden inschrijven voor begeleiding door de

Profploeg als die mogelijkheid er zou zijn. Dat stemt mij zeer positief over dit initiatief. Een eindevaluatie staat deze maand nog gepland.

De resultaten van de Profploeg zullen verder gedeeld worden via de Vitrine, ons online platform met inspiratie rond bedrijvige kernen. Maar de resultaten werden ook samengebracht in zes 'Kernwijzers'. In elke kernwijzer vind je praktische info, tips en sjablonen waarmee de gemeenten aan de slag kunnen. Er werd voor zes thema's een kernwijzer opgesteld:

- Identiteit
- Duurzame mobiliteit
- Samenwerking
- Etnisch ondernemerschap
- Leegstand
- Ruimtelijke beleving

Over deze kernwijzers werd de voorbije maanden bericht via de nieuwsbrief lokale besturen en op de Vitrine. Ze zijn allemaal samen terug te vinden op de website van VLAIO (vlaio.be/kernwijzers). Naast de begeleiding die de gemeenten individueel kregen, kunnen ze zo dus ook leren van de lessen uit andere projecten. De kernwijzers worden uiteraard ook gebruikt in de collectieve leertrajecten die door VLAIO worden georganiseerd.

Op ons event 'partners voor morgen' dat doorging op 7 november in Beringen, gaf de Profploeg zelf ook nog wat tips mee voor steden en gemeenten. Ik heb daaruit vooral onthouden dat ze de gemeenten aanspoorden om voldoende tijd te nemen om de ambities die ze hebben scherp te stellen en dit ook te doen aan de hand van cijfers. Ze stelden ook heel duidelijk dat kernversterking niet enkel vanuit economie kan getrokken worden, het is bij uitstek een thema dat over verschillende sectoren heen tezamen moet opgenomen worden. Dat is niet nieuw, maar heel wat gemeenten hebben door het doorlopen van een Profploegtraject wel verder ingezet op deze samenwerking, waar ik zeer tevreden over ben.

4. De Profploeg heeft niet gefocust op regelgevende drempels, dat was ook niet de opzet. Er werden wel verschillende modellen opgemaakt waar gemeenten mee kunnen werken om correcte reglementen, contracten en brieven op te maken. Zo is er een voorbeeld opgemaakt van een huishoudelijk reglement dat de samenwerking regelt tussen verschillende partijen rond het beleid bedrijvige kernen en zijn aan de kernwijzers ook voorbeelden toegevoegd van een lastgevingscontract en een contract bezetting ter bedde alsook een voorbeeldbrief voor de opvolging van leegstand en verwaarlozing. Op die manier moet niet elke ambtenaar het warm water opnieuw uitvinden en de regelgeving door en door kennen om er correct mee aan de slag te gaan.
5. Het aantal leegstaande handelspanden per gemeente voor de jaartallen van 2018 tot 2022 wordt weergegeven in de tabel die is toegevoegd als bijlage 3. In de voorlaatste kolom staat het verschil in percentage tussen 2018 en 2022. In de laatste kolom is het verschil weergegeven in absolute aantallen. Voor het jaartal 2023 zijn de gegevens nog niet volledig. Deze cijfers zijn afkomstig van Locatus-databank en worden jaarlijks geactualiseerd.
6. Het aantal baanwinkels per gemeente de afgelopen vijf jaar wordt weergegeven in de tabel in bijlage 4. Deze baanwinkels worden bekomen uit de afbakening die Locatus gebruikt van bestaande baanconcentraties. Wanneer er in een gemeente geen baanconcentraties bestaan, worden deze niet weergegeven in de tabel. De afname en/of toename wordt in de voorlaatste kolom weergegeven in percentage en in de laatste kolom in absolute aantallen. Voor het jaartal 2023 zijn de gegevens nog niet volledig. Deze cijfers zijn afkomstig van Locatus-databank en worden jaarlijks geactualiseerd.

7. Met de Profploeg, de collectieve leertrajecten, de oproepen en onze initiatieven rond verweving hebben we er in ieder geval voor gezorgd dat kernversterking in veel gemeenten bovenaan de agenda is komen te staan en dat er veel initiatieven zijn uitgevoerd die zonder ondersteuning misschien dode letter waren gebleven.
8. Op dit moment zijn alle initiatieven die we deze legislatuur namen nog in uitvoering. De Profploeg loopt dan wel stilaan op zijn einde, de collectieve leertrajecten zijn nog volop aan de gang en alle projecten waarvoor we subsidie gaven de voorbije jaren zijn ook nog in uitvoering. Steden en gemeenten kunnen sinds 16 november ook inschrijven op de volgende zes collectieve leertrajecten die zullen gaan over de thema's:
 - a) Doorvertalen van het DNA van de kern in (city)marketing, publiek domein en producten
 - b) Leegstand aanpakken én voorkomen
 - c) Creëren van een toegankelijke kern voor de actieve weggebruiker
 - d) Slimme beleving
 - e) Innovatieve samenwerkingsvormen, centrummanagement en gedragen visievorming
 - f) Samenwerking met de vastgoedsector.

Het aanvraagformulier staat open tot 22 december. Nadien bekijkt VLAIO aan de hand van de inschrijvingen of er een aanpassing moet gebeuren in de aangeboden trajecten. Bijvoorbeeld als er teveel inschrijvingen zijn voor één thema, maar te weinig voor een ander. Dan kan er beslist worden om de leertrajecten aan te passen.

VLAIO heeft vorige week een onderzoek gegund waarin een analyse zal gemaakt worden van de ruimtelijke en economische evolutie van publiek toegankelijke functies in Vlaanderen. Met deze studie willen we zicht krijgen op de ruimtelijke evolutie van de kleinhandel en van andere activiteiten en functies die gericht zijn op bezoekers, consumenten en passanten. Naast de ruimtelijke evolutie ervan in Vlaanderen willen we de verklarende variabelen voor deze ruimtelijke dynamieken kennen evenals de noodzaak en kritieke succesfactoren voor een toekomstig beleid. De studie zal opgestart worden eind november en heeft een looptijd van 6 maanden.

Daarnaast heb ik ook opnieuw 6,73 miljoen euro vrijgemaakt ter ondersteuning van het kernversterkend beleid. Een groot deel hiervan vloeit opnieuw door naar de lokale besturen, meer bepaald 3 miljoen extra in de bereikbaarheid van kernen, een zeer succesvolle oproep waarbij 37 projecten werden ingediend en nog 730.000 euro voor de laatste projectvoorstellen voor de transformatie van leegstaande (handels)panden. In 2024 zal 2,5 miljoen euro aangewend worden voor projecten rond emissievrije beleving in steden.

Verder willen we ook vanuit economie ons steentje bijdragen aan een Green Deal rond verweving. We trekken hiervoor 0,5 miljoen euro uit om een lerend netwerk te ondersteunen zodat data over het reële economisch ruimtegebruik, interviews over oplossingen voor concrete cases en eerder opgedane kennis kunnen doorsijpelen in nieuwe beleidspraktijken.

BIJLAGEN

1. [Overzicht gemeenten aankoop en transformatie](#)
2. [Overzicht deelnemende gemeenten Profploeg](#)
3. [Tabel leegstaande handelspanden per gemeente 2018-2023](#)
4. [Tabel baanwinkels per gemeente 2018-2023](#)